

הלכות קריאת שמע עא-עב

לקברו בו ביום על ידי נכרים? דינו כחול שהרי צריך להמציא להם ארון ותכריכין ואם אינו רוצה לקברו בו ביום דינו כמו בשבת.

ודין ליל יו"ט במקום שאין קוברין מת בלילה וכן ביום במקום שאי אפשר לקברו מחמת איזה אונס יתבאר בס' תקמ"ח¹⁷:

ד' המשמר את המת אע"פ שאינו מתו פטור מקריאת שמע ומתפלה ומכל מצות האמורות בתורה¹⁸ מפני שהוא עוסק במצוה¹⁹ וכל העוסק במצוה לא המריחתו תורה למרות במצות אחרות אע"פ שיכול²⁰ כמו שנתבאר בס' ל"ח²¹ היו שנים משמרים זה משמר זה קורא ואח"כ משמר זה וקורא זה²²:

ה' וכן החופר קבר למת פטור מכול²³ אפילו בשעת נחו²⁴ כמו ש(י)ג'נתבאר שם היו חופרים שנים או יותר כל הצרכים לצרכי החפירה בבת אחת פטורין²⁵ ואם יש נוספין נשמטין וקורין ותורין אלו הנוספים ומתעסקים והאחרים נשמטין כמספר הנוספין וקורין ותורין להתעסק ונשמטים אחרים עד שנמצא שקראו כולם ולא נתבטל שום דבר מעסק הקבר כלל (אפילו רגע)²⁶:

ו' איסור לקרוא קריאת שמע²⁷ תוך ד' אמות של מת או תוך ד' אמות של קבר²⁸ משום לועג לרש חרף עושהו²⁹ ואם קרא לא יצא³⁰ וצריך לחזור ולקרוא³¹ שקנסתו חכמים על שעבר על דבריהם ואפילו היה שוגג³².

ובית הקברות המוקף מחיצה מותר לקרות חוץ למחיצה אפילו סמוך לה ובתוך ד' אמות לקברות³³ אבל בתוך המחיצה יש למנוע אפילו חוץ לד' אמות שמא יתקרב לד' אמות של איזה קבר בלי דעת ואם קרא יצא כיון שאינו איסור ברור אלא משום חשש לבד³⁴:

עב דין נושאי המטה והמנחמים והמלווין וכו' ה' סעיפים:

א נושאי המטה וחילופיהם וחילופי חילופיהם בין אותם שלפני המטה בין אותם שלאחריה מאחר שיש למטה צורך בהם לשאת אותה³⁵ כגון בעיר שיש בה חבורה המזווגנת לכך וכל בני החבורה מחליפין לשאת³⁶ לפי שכולם הפיצים לזכות בני כולם פטורים מקריאת שמע (לפי שהם מרודים מדרת מצוה³⁷) אבל שאר המלווין את המת שאין למטה צורך בהן חייבים בקריאת שמע³⁸ (ואע"פ שהלווית המת הוא בכלל גמילות חסד

ל כהלקטן ס' תקנו ס"ב.
לא ס' זה בשע"ז לא הגיע לדיעו, וע' מ"א ס' תקנה ס"ב ת.
לב כרייתא ברכות יח, א. מור וש"ע ס"ג.
לג רש"י שם.
לד ר"ן סוכה כה, א (הובא בב"י).
לה סעף ג.
לו כרייתא שם. מור וש"ע ס"ד.
לז כרייתא ברכות יד, ב. מור וש"ע ס"ה.
לח ר"ן שם (הובא בב"י שם).
לט רמב"ן בספר תורת האדם (הובא כמור יורה דעה ס' שמה). ש"ע סעף ג.
מ ב"י. ש"ע שם.
מא נמזא ברכות יח, א. מור וש"ע סעף ג.
מב ב"ח סוף המיטין, פ"ז ס"ק ה.

סימן עב
א משנה ברכות יז, ב. מור וש"ע ולבוש סעף א.
ב דחוס חמדות ברכות פ"ג ס' ט אות כב. מ"א ס"ק א.
ג רש"י במשנה שם ר"ח וחלופיהו.
ד רש"י ורע"ב שם במשנה ר"ח פטור מק"ש. פ"י רבינו ברוך ספרדי (הובא בספר הנר).
ה ע"י לקטן רס"י קי.

הלכות קריאת שמע עב רמה

וגמילות חסד הוא מן התורה מ"מ הם אינם טרודים כלל ויכולין לקרות פסוק ראשון בכוונה ובעמידה והשאר כשהם מהלכין¹¹) אבל פטורים מהתפלה כמו שיתבאר בס' ק"ו ט:

ב אין מוציאים את המת סמוך להתחלת זמן קריאת שמע¹² בענין שאין שהות להוציאו ולקברו קודם שיוגע וזמן קריאת שמע¹³ שמוא יתעכבו בקבורתו עד שיעבור זמנה ואם התחילו להוציאו (אפילו לאחר שהגיע זמן קריאת שמע¹⁴) אין מפסיקין כדי לקרות אלא איתם שאין למטה צורך בהם בלבד¹⁵.

במה דברים אמורים בקריאת שמע של שחרית אבל סמוך לזמן קריאת שמע של ערבית מותר להוציאו אף ע"פ שאין שהות לקברו קודם זמן קריאת שמע לפי שאם לא יקברנו היום יעבור על לא תלין¹⁶ (ואף אם יוכל בלילה לקברו יעבור על מצות עשה¹⁷ כי קבור תקברנו כיום ההוא¹⁸ אם לא יקברנו קודם שקיעת החמה) ומ"מ אם הוא מפלג המנחה ולמעלה שיש אומרים שהוא זמן קריאת שמע כמו שיתבאר בסיומן רל"ה¹⁹ טוב להיש' לדבריהם ולקרות קריאת שמע תחלה ולקברו אח"כ²⁰ (כיון שרוב העולם נוהגים כסבדא זו אע"פ שהעיקר כדרכי החולקים כמו שיתבאר שם):

ג העם העוסקים בהספד בזמן שהמת מוטל לפניהם נשמטין אחד אחד וקורין²¹ ומתפללין²² שאי אפשר שקראו כולם כאן אצל המת משום ליענ' לרש"א²³ אין המת מוטל לפניהם אלא בבית אהר"כ²⁴ הם קוראין ומתפללין והאונן יושב ודומם ואין עונה אחריהם כלום מטעם שנחבאר בס' ע"א²⁵:

ד קברו את המת וחזרו האבלים לקבל תנחומין וכל העם הולכים אחריהם ממקום הקבר למקום שעומדים שם האבלים לעשות שורה לקבל תנחומין אם יכולים העם להתחיל ולגמור²⁶ אפילו פרק אחד ואפילו פסוק אחד²⁷ עד שלא יגיעו לשורה יתחילו ויקראו כל מה שיוכלו²⁸ ואם לאו לא יתחילו אם יש שהות לקרוא אחר כך²⁹ אבל אם יעבור זמן קריאת שמע יקראו קריאת שמע תחלה כיון שעדיין לא התחילו במצות תנחומין³⁰:

ה העומדים בשורה לנחמו הפנימים הראים פני האבל פטורים וההיצונים שאינן רואים פני האבל חייבים³¹:

יח מ"א ס"ק ב. וראה גם לעיל ס' עא ס"ב.
יט ברייתא שם שם י"ג, א. מור וש"ע ס"ג.
כ ה"ב רבינו יונה שם. ב"י וש"ע שם.
כא כדלעיל ס' עא ס"ו ש"ג.
כב רש"י שם ד"ה אין המת מוטל לפניהם. עיי' בש"ד י"ד ס"י שם ס"ק י"א בשם המדברי.
כג סעף א.
כד מושגה ברכות י"ג, ב. רמב"ם הל' ק"ש פ"ד הל' מור וש"ע סעף ד.
כה ברייתא ברכות י"ג, ס"ג.
כו מור י"ד ס' ש"ג. בי"ח בסוף הסימן. מ"א ס"ק ג.
כז כ"י ממשנענות הרמב"ם שם. רמ"א סעף ד.
כח מ"א ס"ק ד.
כט במשנה שם י"ג, ב. ברייתא שם י"ג, ב. רמב"ם פ"ד מהל' ק"ש הל' פסקי רא"ז ברכות פ"ג הלכה א אות ה. מור וש"ע סעף ד.

1 עיי' תור"ט.
2 כדלעיל ס' נח סעף ר"ז וש"ג.
3 עיי' ה"ב רבינו יונה ברכות שם ומ"א ר"ש ס"י ק"ו וצ"ע.
4 סעף א.
5 ברייתא ברכות י"ג, א. מור וש"ע ס"ב.
6 א. ה"ב רבינו יונה שם. ד"א"ש שם פ"ג ס' פ. מור וש"ע ולבוש שם.
7 פרי חדש סעף ב. באר המ"ב ס"ק ג.
8 בי"ד ד"ה דא רמזינן. לבוש שם. וראה לקמן ס' תמג ס"ה.
9 מ"א ס"ב.
10 ענתי"ש (ס"י) לקמן בק"א ס' תצה ס"ק ג. ס' תקבו ס"א. וראה לק"ש הל' ע' 328. ועיי' תה"ל"ד סק"א.
11 הקרי הלכות הל' כו, א.
12 דברים כא, כג.
13 ס' זה בשע"ר לא תגיע לדניו, ועיי' מ"א ס' רלה ס"ק יז ב. לקמן ס' תפ"ט מו"ב.